

**اندیشه و رفتار سیاسی آیت‌الله خامنه‌ای
و نقش رهبری ایشان در ماندگاری
و ثبات سیاسی جمهوری اسلامی**

دکتر علی مرادزاده

بهار ۱۳۹۶

اندیشه و رفتار سیاسی آیت‌الله خامنه‌ای و نقش رهبری ایشان در ماندگاری و ثبات سیاسی جمهوری اسلامی

دکتر علی مرادزاده

ناشر: نشر ناد

طراح جلد و صفحه آرا: حسین مرادزاده

چاپ اول: شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۲۰۰۰۰ تومان

سرشناسه	۱۳۴۰ - علی
عنوان و نام پدیدآور	اندیشه و رفتار سیاسی آیت‌الله خامنه‌ای و نقش ولایت و رهبری ایشان در ماندگاری و ثبات سیاسی
مشخصات نشر	چاپ اول: انتشارات ناد، ۱۳۹۶
مشخصات ظاهری	[۴۶۰] : جلد، نام دار
شابک	۲۰۰۰۰۰ ریال ۷-۲-۹۷۸-۶۰۶
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	کتابنامه: ص. [۴۴۷ - ۴۵۹]
موضوع	ثبات سیاسی -- ایران
موضوع	خامنه‌ای، سیدعلی، رهبر جمهوری اسلامی ایران -- دیدگاه‌های سیاسی و اجتماعی
موضوع	Sayyed Ali, Khamene'i -- Political and social views, leader of IRI -- 1939 -
موضوع	Iran -- Political stability --
موضوع	رهبری سیاسی -- ایران
موضوع	Iran -- Political leadership --
موضوع	ولایت فقیه -- ایران
موضوع	Iran -- Wilayat al-faqih --
موضوع	ایران -- تاریخ -- جمهوری اسلامی، ۱۳۶۸ -
موضوع	Iran -- Islamic Republic, 1989 -- History --
رده بندی کنگره	الف ۴۲/م ۸۳۳۰ JC ۸۳۱ ۶۹۳۱
رده بندی دیویی	۳۲۰/۱۱۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی	۴۷۱۰۶۵۷

تهران: میدان امام حسین (ع) - بن بست برخوردار - پلاک ۳ - واحد ۳

تلفن: ۰۲۱-۷۷۶۸۰۰۵۶

آدرس و تلفن نویسنده: ۰۹۱۲۲۱۷۴۸۲۲ - moradzadeh583@gmail.com

پیشگفتار و چکیده بحث

انقلاب اسلامی و نظام جمهوری اسلامی ایران از آغاز دهه دوم حیات سیاسی خویش با تحولات تازه ای مواجه گردید و فصل نوینی را آغاز کرد. دال مرکزی گفتمان انقلاب اسلامی، ولایت و رهبری است، آیت الله خامنه‌ای با توکل بر خداوند متعال و استفاده از تدبیر و نفوذ خویش تمامی ظرفیت‌ها، فرصت‌ها و توانمندی‌ها را برای حفظ نظام و ماندگاری و بقای آن بسیج کرده‌اند. هویت اسلامی و انقلابی و مردمی جمهوری اسلامی و مواضع و شعارها و اهداف آن علاوه بر تضمین ثبات سیاسی نظام اسلامی؛ اما عایی را در مسلمانان و مستضعفان برانگیخت. این روند البته تقابل نظام سلطه و ارتجاع منطقه و - به نایق و به‌ویژه جریان نفوذی را نیز در پی داشت که آن‌هم با تدابیر رهبری خنثی گردید و تاکنون، از تغییر نظام، استحاله و انحراف در مسیر انقلاب و جلوگیری از مهار انقلاب اسلامی ناکام مانده است.

موضوع بحث، نقش ولایت و رهبری، آیت الله خامنه‌ای در ماندگاری و ثبات سیاسی جمهوری اسلامی است و هدف آن بررسی نقش محرک رهبری در پویایی و پایداری انقلاب اسلامی و تأمین ماندگاری و ثبات سیاسی جمهوری اسلامی ایران می‌شود، از روش تفیقی به‌ویژه توصیفی - تبیینی و تحلیل محتوا استفاده می‌شود. نقش رهبری، محرک مستقل و ثبات سیاسی متغیر وابسته قلمداد می‌شود و درصدد پاسخگویی به این سؤال اصلی برمی‌آید که نقش رهبری در ثبات سیاسی جمهوری اسلامی چیست؟ و رهبر انقلاب این نقش را چگونه محقق ساخته است؟ بنابراین از چیستی و چگونگی سخن می‌گویید. فرضیه اصلی این است که آیت الله خامنه‌ای همواره تأثیرگذارترین عامل در حفظ، تحکیم و تعمیق ثبات سیاسی و ماندگاری انقلاب اسلامی و پیشگیری و مقابله با بی‌ثباتی‌های سیاسی بوده است. نقطه تمرکز بحث از حیث موضوعی، ماندگاری و ثبات سیاسی است و از میان عوامل مؤثر در ثبات، تنها نقش رهبری آیت الله خامنه‌ای را دربر می‌گیرد، از حیث زمانی سال ۱۳۶۸ تا سال ۱۳۹۵ و از حیث مکانی محدود به کشور ایران می‌باشد.

کلمات کلیدی: نقش، ولایت و رهبری، ثبات سیاسی، بی‌ثباتی سیاسی، جمهوری اسلامی.

مدیریت بحران تعریف و تبیین شده است و منظور از ثبات سیاسی حفظ و دوام و بقای نظام جمهوری اسلامی می‌باشد. در چارچوب نظری و مفهومی با مدل ترکیبی از انسجام سیستم سیاسی، مدیریت رقابت‌های سیاسی، استفاده از نفوذ معنوی و کاریزمای رهبری، هدایت و مدیریت افکار عمومی و نخبگی، کارکردگرایی، استفاده از جایگاه و اختیارات ولایی و مکتب ابعادی استفاده گردید.

نقش آیت‌الله خامنه‌ای در ماندگاری و ثبات سیاسی در دو محور اول مدیریت و تحکیم ثبات سیاسی و دوم در پیشگیری و مقابله با بی‌ثباتی سیاسی جمهوری اسلامی مورد بررسی قرار گرفته است. در خمرص نقش رهبری آیت‌الله خامنه‌ای در مدیریت و تحکیم ثبات سیاسی جمهوری اسلامی با محور کلی مورد بحث قرار گرفته است، هدایت و مدیریت افکار عمومی، توانمندسازی عوامل ثبات سیاسی، هدایت و تدبیر کلان سیاست‌های داخلی نظام، مفهوم‌سازی و گفتمان‌سازی، هدایت و تدبیر کلان سیاست خارجی نظام از این جمله است. برای تبیین نقش رهبری آیت‌الله خامنه‌ای در پیشگیری و مقابله با بی‌ثباتی سیاسی ۲۴ رخداد بی‌ثبات‌ساز که با تدبیر ایشان مدیریت شده‌اند مورد بررسی قرار گرفت. مهم‌ترین این رخدادها عبارت‌اند از: نفوذ دشمن، شکاف‌های قومی و مذهبی، تردید در سرروهای مسلح، جنگ‌های اول و دوم خلیج فارس، افراطی‌گری سیاسی، غائله آفرینی آقای منتظری، قتل‌های رنجیره‌ای، حمله آمریکا به افغانستان، حادثه کوی دانشگاه، فتنه ۸۸، نفوذ و جنگ نرم. بررسی مواردی از اندیشه سیاسی آیت‌الله خامنه‌ای از دیگر موضوعاتی است که در این مجموعه انجام گرفته است.

در نتیجه آیت‌الله خامنه‌ای در جایگاه رهبری انقلاب اسلامی نقش بی‌نظیری در ایجاد و تحکیم ثبات سیاسی جمهوری اسلامی و مقابله با عوامل و رخداد‌های بی‌ثبات‌ساز ایفا کرده است. حفظ و توسعه و تعمیق ثبات سیاسی نیز مرهون تدابیر رهبری است. علاوه بر آن، در سیستم نظام سیاسی نیز انسجام و تعامل و یکپارچگی ایجاد کرده و در این راه از هر شیوه و ابزار ممکن و مؤثر استفاده کرده‌اند. ایشان همواره در مراحل مختلف بی‌ثباتی، اعم از قبل و حین و پس از وقوع حادثه، تدابیر لازم را اتخاذ نموده و به نحو مؤثری به اجرا گذاشته‌اند، پیش‌بینی، پیشگیری، روشن‌نگری، هشدار، برخورد قاطع، مردمی کردن اقدامات و ترمیم خسارت‌ها از جمله مهم‌ترین تدابیر و اقدامات رهبری انقلاب بوده است.

فهرست مطالب

۱۵	مقدمه
۱۷	فصل اول: مفاهیم و چارچوب نظری
۱۹	بخش اول: مفاهیم
۲۱	(۱) نقش
۲۳	(۲) ولایت و رهبری
۴۰	(۳) ثبات سیاسی
۴۵	(۴) بی‌ثباتی سیاسی
۵۲	(۵) جمع‌ری اسلامی
۵۴	(۶) مدیریت بحران
۵۸	بخش دوم: چارچوب نظری
۵۸	(۱) نگرش سیستمی
۶۴	(۲) رقابت سیاسی
۶۶	(۳) نفوذ معنوی رهبری
۶۹	(۴) امر به معروف و نهی از منکر و هدایت عام عمومی
۷۴	(۵) رهیافت کارکردگرایی
۸۰	(۶) ولایت و رهبری ولایی
۹۲	(۷) نظریه‌های مربوط به ثبات و بی‌ثباتی سیاسی
۱۰۰	(۸) مدل ترکیبی
۱۰۳	فصل دوم: اندیشه و رفتار سیاسی آیت‌الله خامنه‌ای
۱۰۸	(۱) مردم‌سالاری دینی در اندیشه سیاسی آیت‌الله خامنه‌ای
۱۲۳	(۲) نقش و جایگاه ولایت و رهبری در اندیشه سیاسی آیت‌الله خامنه‌ای
۱۳۶	(۳) قدرت و اقتدار ملی با تأکید بر دیدگاه‌های آیت‌الله خامنه‌ای
۱۶۰	(۴) وحدت و اختلاف‌افکنی مذهبی در اندیشه سیاسی ولایت
۱۷۱	(۵) پیشرفت و کارآمدی با روحیه انقلابی و مدیریت جهادی

۶	نفوذ دشمن در ارکان تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی جمهوری اسلامی.....	۱۹۴
	فصل سوم: نقش ولایت و رهبری آیت‌الله خامنه‌ای در ماندگاری و ثبات سیاسی جمهوری اسلامی.....	۲۱۳
	مقدمه.....	۲۱۵
	بخش اول) نقش آیت‌الله خامنه‌ای در تحکیم ثبات سیاسی جمهوری اسلامی.....	۲۱۵
۱	امر به معروف و نهی از منکر و هدایت افکار عمومی.....	۲۱۵
۲	تربیت و توانمندسازی عوامل ثبات ساز.....	۲۲۴
۳	ولایت و تدبیر سیاست‌های داخلی کشور.....	۲۳۵
۴	مفهوم سازی و استمان‌شناسی آیت‌الله خامنه‌ای.....	۲۴۴
۵	مهندسی و مدیریت کن‌سیاست خارجی.....	۲۵۵
	بخش دوم) نقش آیت‌الله خامنه‌ای در پیشگیری و مقابله با بی‌ثباتی سیاسی ج.ا.ا.....	۲۹۴
۱	مدیریت مخاطرات مرحله انتقال رهبری در سال ۶۸.....	۲۹۶
	وضعیت‌شناسی سیاسی.....	۲۹۶
	تدابیر و اقدامات آیت‌الله خامنه‌ای.....	۲۹۶
۲	بازنگری قانون اساسی در سال ۱۳۶۸.....	۳۰۰
	وضعیت‌شناسی سیاسی.....	۳۰۰
	تدابیر و اقدامات امام خامنه‌ای.....	۳۰۰
۳	نفوذ دشمن.....	۳۰۱
	وضعیت‌شناسی سیاسی.....	۳۰۱
	تدابیر و اقدامات آیت‌الله خامنه‌ای.....	۳۰۲
۴	تجزیه‌طلبی و تحریک شکاف‌های قومی و مذهبی در استان‌های مرزی ایران.....	۳۰۴
	وضعیت‌شناسی سیاسی.....	۳۰۴
	تدابیر و اقدامات آیت‌الله خامنه‌ای.....	۳۰۵
۵	تزلزل و تردید در نیروهای مسلح.....	۳۰۷

- ۳۰۷.....وضعیت شناسی سیاسی
- ۳۰۸.....تدابیر و اقدامات آیت‌الله خامنه‌ای
- ۳۰۹.....(۶) تهدیدات ناشی از فضای نه جنگ و نه صلح پس از پذیرش قطعنامه ۵۹۸.....
- ۳۰۹.....وضعیت شناسی سیاسی
- ۳۱۰.....تدابیر و اقدامات آیت‌الله خامنه‌ای
- ۳۱۱.....(۷) حمله آمریکا به عراق به بهانه آزادسازی کویت در سال ۶۹ (جنگ اول خلیج فارس).....
- ۳۱۱.....وضعیت شناسی سیاسی
- ۳۱۳.....تدابیر و اقدامات آیت‌الله خامنه‌ای
- ۳۱۵.....(۸) افراطی‌گری سیاسی از سال ۱۳۷۶.....
- ۳۱۵.....وضعیت شناسی سیاسی
- ۳۲۲.....تدابیر و اقدامات آیت‌الله خامنه‌ای
- ۳۲۵.....(۹) غائله آفرینی آقای مشاوری در سال ۱۳۶۸.....
- ۳۲۵.....وضعیت شناسی سیاسی
- ۳۲۸.....تدابیر و اقدامات آیت‌الله خامنه‌ای
- ۳۳۰.....(۱۰) دادگاه میکونوس و بحران در روابط با اروپا در سال ۱۳۷۶.....
- ۳۳۰.....وضعیت شناسی سیاسی
- ۳۳۱.....تدابیر و اقدامات آیت‌الله خامنه‌ای
- ۳۳۳.....(۱۱) قتل‌های زنجیره‌ای در سال ۱۳۷۷.....
- ۳۳۳.....وضعیت شناسی سیاسی
- ۳۳۵.....تدابیر و اقدامات آیت‌الله خامنه‌ای
- ۳۳۶.....(۱۲) حادثه کوی دانشگاه تهران در سال ۷۸.....
- ۳۳۶.....وضعیت شناسی سیاسی
- ۳۴۰.....تدابیر و اقدامات آیت‌الله خامنه‌ای

- ۱۳) بی‌ثبات‌سازی سیاسی در انتخابات مجلس ششم در سال ۷۸ ۳۴۴
- وضعیت شناسی سیاسی ۳۴۴
- تدابیر و اقدامات آیت‌الله خامنه‌ای ۳۴۷
- ۱۴) چالش مشروعیت و مصونیت خواهی نمایندگان مجلس ششم در سال ۱۳۸۰ ۳۴۸
- وضعیت شناسی سیاسی ۳۴۸
- ۱۵) جنجال مصونیت خواهی ۳۵۱
- ۱۵) استبداد فساد و تبعیض ۳۵۳
- وضعیت شناسی سیاسی ۳۵۳
- تدابیر و اقدامات آیت‌الله خامنه‌ای ۳۵۴
- ۱۶) حمله آمریکا و صهیونیسم به افغانستان در مهرماه ۱۳۸۰ ۳۵۹
- وضعیت شناسی سیاسی ۳۵۹
- تدابیر و اقدامات آیت‌الله خامنه‌ای ۳۶۱
- ۱۷) اشغال عراق توسط نظامیان آمریکایی و غربی در سال ۸۲ (جنگ دوم خلیج فارس) ۳۶۱
- وضعیت شناسی سیاسی ۳۶۲
- تدابیر و اقدامات آیت‌الله خامنه‌ای ۳۶۳
- ۱۸) بی‌ثبات‌سازی ناشی از رد صلاحیت‌های انتخابات مجلس هفتم در سال ۸۲ ۳۶۶
- وضعیت شناسی سیاسی ۳۶۶
- تدابیر و اقدامات آیت‌الله خامنه‌ای ۳۶۹
- ۱۹) فتنه سال ۸۸ ۳۷۱
- وضعیت شناسی سیاسی فتنه ۸۸ ۳۷۲
- تدابیر و اقدامات آیت‌الله خامنه‌ای ۳۷۴
- ۲۰) جنگ نرم ۳۸۶
- وضعیت شناسی سیاسی ۳۸۶

۳۹۰	تدابیر و اقدامات آیت‌الله خامنه‌ای
۴۱۷	فصل چهارم: تجزیه و تحلیل و نتیجه گیری
۴۲۰	جمع‌بندی محتوایی
۴۲۲	تدابیر و اقدامات آیت‌الله خامنه‌ای در رهبری نظام جمهوری اسلامی
۴۲۳	وضعیت اول: پیشگیری قبل از وقوع
۴۲۴	وضعیت دوم: مدیریت در حین وقوع
۴۲۵	وضعیت سوم: مدیریت پس از وقوع
۴۲۷	اصول رفتاری رهبر معظم انقلاب
۴۲۸	پیشرفت‌های راهبردی جمهوری اسلامی در دوره رهبری آیت‌الله خامنه‌ای
۴۳۱	منابع و مآخذ

مقدمه

نظام جمهوری اسلامی پس از عبور از دهه اول و پشت سر گذاشتن هشت سال جنگ تحمیلی وارد مرحله تازه‌ای از حیات سیاسی خود گردید. جمهوری اسلامی همچنان بر تداوم و تحقق گفتمان انقلاب اسلامی و مکتب سیاسی امام خمینی (ره) پافشاری کرده و بر سیاست نه شرقی و نه غربی و آرمان‌ها و اهداف اولیه پایبند و وفادار می‌باشد و عزت و عظمت ملت ایران را در گرو پیمودن همین راه دانسته است. رهبری در دهه اول انقلاب با نوعی اجماع ملی برای پیشبرد آرمان‌ها، انقلاب مواجه است اما در دهه‌های بعدی به تدریج این اجماع ملی به چالش کشیده می‌شود و ادامه کار را دشوار می‌سازد، از طرفی همواره در انقلاب‌ها کار برای رهبری دوم دشوارتر خواهد بود و بسیاری از نیروها و جریان‌های انقلابی با اختلاف سلیقه و یا دچار شدن به گرایش‌های متفاوت در عرصه‌های سیاسی، فرهنگی، اقتصادی و دیپلماسی چندان همراهی نمی‌کنند. گرایش به تغییرات در ادامه راه انقلاب، انرژی‌هایی در مسیر انقلاب است اما زمانی که گرایش به تغییرات هویتی و اعتقادی و یا تمایل به همگرایی با قدرت‌های بزرگ پدید می‌آید اوضاع را بیش‌ازپیش به چالش می‌کشد تا جایی که ماندگاری و ثبات سیاسی نظام در معرض خطر قرار می‌گیرد و رهبری نظام از پیچیدگی خاصی برخوردار خواهد شد.

گفتمان انقلاب اسلامی برخاسته از مبانی اسلام و سیره نظری و عملی پیشوایان دین به میزان زیادی با اهتمام رهبری انقلاب تداوم می‌یابد. گفتار امام خمینی (ره) که از سوی آیت‌الله خامنه‌ای به مکتب سیاسی امام شهرت یافته است و بر گفتمان انقلاب اسلامی انطباق دارد و می‌توان به «این‌همانی» قائل شد، نقشه راه اداره کشور به شمار می‌رود. این گفتمان از جامعیت برخوردار است. اجرای عدالت اجتماعی، اولویت دادن به محرومین و مستضعفین، حمایت از مسلمانان و مستضعفان جهان، تلاش برای ایجاد بیداری اسلامی و گسترش آن، استکبارستیزی، ظلم‌ستیزی، سلطه‌ناپذیری و پایبندی به سیاست نه شرقی و نه غربی، استقلال همه‌جانبه، امنیت پایدار و بازدارندگی همه‌جانبه، ساده زیستی مسئولان، ولایت مطلقه فقیه، پیشرفت همه‌جانبه، سبک زندگی اسلامی و ایرانی، مردم‌سالاری دینی، مشارکت عمومی در عرصه‌های تعیین سرنوشت به‌ویژه در انتخابات مختلف و ده‌ها مورد دیگر از جمله آرمان‌های انقلاب اسلامی و جمهوری اسلامی هستند که پاسداری از آن‌ها در اصل بر عهده رهبری انقلاب است. در این گفتمان رهبر انقلاب

نایب عام امام زمان (عج) است و با داشتن مشروعیت ولایی به ارکان حاکمیت مشروعیت می‌بخشد. الزام سیاسی و لزوم تبعیت از ولی فقیه از اولویت‌های گفتمان انقلاب اسلامی به شمار می‌رود. تاکنون که چند دهه از رهبری آیت‌الله خامنه‌ای می‌گذرد شواهد تاریخی و تحولات پیش‌آمده نشان می‌دهد که بسیاری از تهدیدها و آسیب‌ها از سوی دشمن در پیش پای نظام جمهوری اسلامی قرار داده شده و فتنه‌ها و تحریم‌ها و تهدیدهایی از جنس براندازی و با هدف براندازی در مقابل جمهوری اسلامی به وقوع پیوسته است. ریزش‌های سیاسی در میان نیروها و جریان‌های انقلاب اتفاق ناگواری است که در حد گسترده رخ داده است، شکل‌گیری گرایش‌های لیبرالی و ذائقه پیوستن به فرهنگ و اقتصاد جهانی، شکل‌گیری نفاق سیاسی مدرن و مواردی از این قبیل روند انقلاب را تحت تأثیر قرار داده است. برخی فتنه‌های نفاق‌آلود اساساً برای تقابل با رهبری و یا زمینه‌سازی برای کاهش اختیارات رهبری و تضعیف موقعیت سیاسی او ممکن است اتفاق افتاده باشند اما برخورد با این مسائل و انگیزه‌هایی از حساسیت و دشواری خاصی برخوردار می‌باشد چراکه این تحرکات هر یک به نوعی نیروهای انقلابی طراحی و حمایت می‌شوند. این امور برای رهبری انقلاب درس‌سازنده و دغدغه می‌کند.

رهبر انقلاب در سطح کلان‌ها ایت ثبات‌گیری‌های کشور و تحقق آرمان‌ها و اهداف انقلاب را دنبال می‌کند، سیاست‌های کلان نظام سیاسی را در عرصه‌ها و ابعاد مختلف تعیین می‌کند، تلاش می‌کند که قوای سه‌گانه و نهادها و دستگاه‌های اصلی کشور دچار ایستایی و رکود یا انحراف از مسیر اصلی نشوند، نظارت عالی بر امور کشور و رشد حرکت نظام اسلامی را بر عهده دارد، شناساندن اوضاع جهانی و تدبیر و مدیریت هوشمندانه اقتضات جمهوری اسلامی در جهان کنونی و عبور دادن نظام از مشکلات و مانع از جمله وظایف و دغدغه‌ها است که رهبر انقلاب بیش از هرکسی به آن‌ها اهتمام داشته‌اند.

ثبات سیاسی به معنای ماندگاری، دوام و بقای نظام جمهوری اسلامی به معنای ثباتی متاثر از عوامل گوناگونی است اما نقش رهبر انقلاب در این زمینه بی‌نظیر و تعیین‌کننده است. رهبر انقلاب در سطح راهبردی تهدیدها، تحرکات بی‌ثبات‌ساز و بحران‌های سیاسی، اقتصادی و فرهنگی را رصد و افشاگری و خنثی می‌کند و ماندگاری و ثبات سیاسی کنونی جمهوری اسلامی بهترین گواه بر این واقعیت است. با این توصیف، اینک سؤال اصلی تحقیق عبارت است از این‌که نقش رهبری آیت‌الله خامنه‌ای در ماندگاری و ثبات سیاسی جمهوری اسلامی چیست؟ و رهبری انقلاب این نقش را چگونه ایفا کرده‌اند؟ از روش توصیفی - تبیینی و تحلیل محتوا استفاده می‌شود و در بررسی مطالب به چستی، چرایی و چگونگی مصادیق پرداخته شده است.